

ROZWÓJ ROLNICTWA, GOSPODARKI ŻYWNOŚCIOWEJ I OBSZARÓW WIEJSKICH POLSKI W UNII EUROPEJSKIEJ

POD REDAKCJĄ NAUKOWĄ

Prof. dr hab. STANISŁAWA ZIĘBY

Prof. dr hab. ANDRZEJA KOWALSKIEGO

Warszawa 2007

RECENZENT

prof. dr hab. Eugeniusz Mazurkiewicz

REDAKCJA NAUKOWA

prof. dr hab. Stanisław Zięba

prof. dr hab. Andrzej Kowalski

OPRACOWANIA AUTORSKIE

OPRACOWANIE GRAFICZNE

Tomasz Fabiański

PROJEKT OKŁADKI

Małgorzata Fabiańska

SKŁAD I ŁAMANIE

Tomasz Fabiański

© Copyright by ALMAMER Wyższa Szkoła Ekonomiczna, Warszawa 2007

ISBN 978-83-60197-55-4

DRUK I OPRAWA

Zakład Wydawniczy DrukTur sp. z o.o.

01-201 Warszawa, ul. Wolska 43

tel. 022 321 85 03

e-mail: wydawnictwo@druktur.com.pl

SPIS TREŚCI

WSTĘP	5
-----------------	---

CZEŚĆ I

EKONOMICZNE PRZESŁANKI ROZWOJU ROLNICTWA

<i>Eugeniusz Mazurkiewicz</i> Polskie rolnictwo i gospodarka żywnościowa po trzech latach członkostwa Polski w Unii Europejskiej	9
<i>Lech Goraj</i> Analiza porównawcza gospodarstw rolnych pod względem głównych paramet- rów techniczno-ekonomicznych. Polska na tle innych krajów UE	21
<i>Wojciech Józwiak</i> Aktywność różnych grup gospodarstw rolnych w produkcji na rynek: ich mocne i słabe strony oraz wnioski dla polityki ekonomicznej państwa	45
<i>Waldemar Michna</i> Możliwości odtwarzania potencjału produkcyjnego w różnych grupach gospo- darstw rolnych	53
<i>Jacek Kulawik</i> Dylematy polityki finansowej w polskim rolnictwie	65
<i>Stanisław Zięba</i> Rynek żywnościowych produktów ekologicznych w Polsce	87

CZEŚĆ II

EKONOMICZNE PRZESŁANKI ROZWOJU PRZEMYSŁU ROLNO-SPOŻYWCZEGO

<i>Iwona Szczepaniak, Roman Urban</i> Konkurencyjność polskiego przemysłu spożywczego na jednolitym rynku europejskim	97
<i>Jadwiga Seremak-Bulge</i> Sytuacja ekonomiczno-produkcyjna na wrażliwych rynkach rolno-spożywczych	109
<i>Emil Kuzebski</i> Trzy lata po akcesji Polski do UE – rybołówstwo i przetwórstwo ryb	131

Stanisław Zięba

- Procesy integracyjne przemysłu rolno-spożywczego z zapleczem surowcowym
na przykładzie wybranych rynków wrażliwych 149

Marian G. Brodziński

- Dylematy polityki spółdzielczości wiejskiej w świetle doświadczeń transforma-
cyjnych. 155

CZĘŚĆ III

**KIERUNKI ROZWOJU WSI I SEKTORA ROLNO-ŻYWNOŚCIOWEGO
WOBEC PROCESÓW GLOBALIZACJI***Andrzej Kowalski*

- Rolnictwo polskie i gospodarka żywnościowa wobec procesów globalizacji . . 169

Janusz Rowiński

- Program rozwoju obszarów wiejskich w latach 2007–2013 – kilka uwag . . . 185

Marian Brzóska

- Przesłanki i problemy rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich po przystąpieniu
Polski do Unii Europejskiej. 199

Alina Sikorska

- Zróżnicowanie rodzin użytkujących gospodarstwa rolne według źródeł utrzy-
mania w latach 2000 i 2005 211

Janina Sawicka

- Przedsiębiorczość kobiet wiejskich 227

Leon Grela

- Ludność wiejska na rynku pracy – wybrane kwestie 235

- WYKAZ AUTORÓW 245

WSTĘP

Oddajemy do rąk czytelnika publikację stanowiącą zbiór opracowań wybitnych znawców przedmiotu, autorów reprezentujących szeroki wachlarz ekonomicznej i społecznej wiedzy z zakresu problematyki wsi, rolnictwa i gospodarki żywnościowej.

Genezą pracy jest idea ukazania szeregu aspektów polskich uwarunkowań obecnego stanu i możliwości rozwojowych obszarów wiejskich, gospodarki rolnej i żywnościowej w historycznie nowej sytuacji, po ponad trzech latach członkostwa naszego kraju w Unii Europejskiej.

Ta cenzura czasowa pozwoliła autorom na pewną rekapitulację efektów gospodarczych, przebytej w tym czasie drogi wsi i rolnictwa jako dobrego odniesienia do nowych wyzwań i warunków jakie daje program rozwoju kraju na lata 2007–2013.

Jednolita europejska przestrzeń gospodarcza której polska gospodarka rolna i żywnościowa jest integralną częścią, zachęciła do analizy porównawczej pod względem parametrów techniczno ekonomicznych polskiego rolnictwa na tle innych krajów Unii Europejskiej. W tej mierze uwzględniono pewien szczególnie ważny aspekt jakim są dylematy polityki finansowej w tym dziale gospodarki narodowej. Należy stwierdzić, że ta polityka nie tylko odbiega od standardów unijnych ale stanowi dowód konformizmu politycznego i co najważniejsze główną przeszkodę w realizowaniu solidaryzmu społecznego.

Autorzy starali się wykazać, że w strategii rozwojowej obszarów wiejskich główna uwaga skierowana powinna być na rolnictwo. Będzie ono bowiem stanowić podstawowy składnik obszarów wiejskich. Jednocześnie w polityce rolnej priorytetem powinny być towarowe gospodarstwa, ponieważ to ich potencjał produkcyjny będzie przesądzać o kształcie wizji i strategii dla pomyślnej konkurencji z rolnictwem krajów Unii Europejskiej.

W prezentacji szeroko rozważanych kwestii żywnościowych uwzględniono, także polskie rybołówstwo i przetwórstwo ryb, które jest w istocie problematyką ogólnie mniej znaną, pomimo jej gospodarczego istotnego znaczenia.

Uwzględniając społeczne i środowiskowe zmiany priorytetów we Wspólnej Polityce Rolnej Unii Europejskiej, w publikacji przedstawiono obecny stan aktywności

różnych grup producentów rolnych i możliwości odtwarzania przez nich potencjału produkcyjnego w zgodzie z wymogami dobrych praktyk rolniczych.

W dążeniach do osiągnięcia należnej roli i znaczenia rolnictwa zrównoważonego, które wyraża zatwierdzony przez Komisję Europejską polski plan rozwoju obszarów wiejskich na lata 2007–2013, w publikacji istotne miejsce określono dla rolnictwa ekologicznego.

Wiele uwagi w publikacji przeznaczylimy na oświetlenie tak ważnych zagadnień jakimi są oceny sytuacji ekonomiczno-produkcyjnej na wrażliwych rynkach i konkurencyjności polskiej żywności w krajach Unii Europejskiej.

Owa konkurencyjność zależy nie tylko od procesów innowacyjnych w technologii produkcji surowców i przetwórstwie rolno-spożywczym, struktur wytwórczych, ilości i jakości zasobów, ale także od stanu organizacji i poziomu integracji poziomej i pionowej rolnictwa, przetwórstwa i handlu. Wciąż jednym z najsłabszych ogniw łańcucha wytwórczego surowców i żywności jest stan daleko posuniętej dekompozycji struktur i rozproszenie podmiotów.

Stąd prezentacja problemów i procesów integracyjnych przemysłu rolno-spożywczego z zapleczem surowcowym na przykładach wybranych rynków i znaczenie spółdzielczości wiejskiej w świetle doświadczeń, zwłaszcza z okresu ustrojowej transformacji.

Ważną część publikacji zawierają opracowania odnoszące się do gospodarki żywnościowej wobec dylematów globalizacji i rozwoju obszarów wiejskich w perspektywie lat 2007–2013.

Książka uwzględnia także ważne obszary społecznej analizy ludności wiejskiej na rynku pracy, przedsiębiorczości kobiet na wsi i zróżnicowanie rodzin użytkujących gospodarstwa rolne według źródeł dochodów.

Jest kwestą bezsporną, że przy wielu trudnościach i słabościach jakie nieodłącznie współtworzą zróżnicowany obraz polskiej wsi, rolnictwa i jego otoczenia, postępuje proces pozytywnych przemian ekonomicznych i społecznych. Te przemiany wzmacniane będą wielkimi środkami finansowymi z Unii Europejskiej i krajowego budżetu w latach 2007–2013. Jest to historyczna szansa modernizacji gospodarstw rolnych i postępu cywilizacyjnego wsi. Danej rolnictwu szansy nie wolno zmarnować. W tej intencji autorzy starali się zwrócić uwagę czytelników na wielką rolę jaką ma do odegrania pragmatyczna, konsekwentna polityka wobec rolnictwa i obszarów wiejskich realizowana w kraju, ale także w każdej gminie, powiecie, województwie co będzie się składać na ostateczne.

Ufamy że wysiłek autorów będzie istotnym przyczynkiem dla spełniania się tego przesłania.

*Stanisław Zięba
Andrzej Kowalski*